

Øvre Grejs Ådal

De stejle skrånninger med rislende bække og krystal-klare kildevæld har skabt en ganske særlig natur i området.

De kølige og iltrige kildebække er gode levesteder for små vandløbsdyr – blandt andet slørvinger, døgnfluer og vårflyer. Vældområderne har en meget frodig og varieret plantevækst af eksempelvis elfenbenspadderok og forskellige skovorkideer.

På engene langs Grejs Å kan du enkelte steder se engblomme og majgøgeurt. Særlige fugle som bjergvipstjert, vandstær og isfugl yngler langs Grejs Å. Odderen trives i vandløbene. Ved Ollerup lever den sjældne birkemus.

Jelling Skov
Skoven er oprindeligt en gammel bondeskov, hvor bønderne i Jelling hver havde deres lodder.

Det stejle terræn og de mange væld har gjort, at skoven flere steder har fået lov at passe sig selv. Det har skabt en meget varieret skov, der nogle steder er intensivt dyrket, og andre steder ligger hen som urørt naturskov.

Bøgen er det dominerende træ, men ned mod Fårup Sø og engene i ådalen er der udbredte ellesumpe, der vokser i jernholdige kildevæld. Diger adskiller de enkelte skovparceller, og gamle hulvejsspor har skåret markante fordyb-

ninger ned i skovbunden. Ravnen yngler i skoven, og du kan tit høre dens klangfulde stemme.

Kildekalk til byggeri og marker
Hele området er gennemstrømmet af kildevæld, som flere steder har aflejet kildekalk – også kendt som frådsten i tørret tilstand. Kalken dannes, når nedsvende regnvand opløser kalk i moræneaflejringerne. Hvor det kalkholdige grundvand senere strømmer ud ved kilderne, udfældes kildekalk.

Når du vandrer ved Rugballe Mose (rute 4), kommer du tæt på de gamle kalklejer ved Skovdallund. En trappe fører fra stien ned til den flere meter dybe udgrav-

ning, hvor du kan se kildekalken. I Jelling, Hvejsel og Kollerup kirker indgår frådsten – den tørrede kildekalk – i byggeriet, som højst sandsynligt er hentet fra kalklejerne i Grejs Ådal.

Allerede omkring 1840 begyndte nogle jellingbønder selv at hente kildekalk fra engene nede ved åen, og fra ca. 1920 blev kildekalk solgt til forbedring af landbrugsjord. Udvindingen af kalk sluttede omkring år 1960. I dag ser du søer og sumpe med pilekrat, hvor kalkgravene lå.

Vådområder renser vandet
I 2004 blev 2 km af den øvre Grejs Å genslynget, og engarealerne omkring åen er blevet

mere våde, især efterår og vinter. De våde enge renser vandet fra oplandet for næringsstoffet nitrat og er med til at skabe et bedre vandmiljø i Vejle Fjord.

Klimasikring i ådalen
Ved skybrud tager det 5-6 timer før vandmasserne fra Grejs Ådal rammer Vejle, og skaber store oversvømmelser i den lavtliggende by. Siden 2020 er der arbejdet med vandtilbageholdelse på det øverste af Grejs Ådal. I udvalgte områder skal der kunne tilbageholdes 170.000.000 liter vand, når der er kraftigt nedbør i området.

Vandremuslingen
Omkring årtusindskiftet begynd-

te den invasive vandremusling at brede sig i Fårup Sø. Muslingen lever af søens alger. En enkelt musling filtrerer og renser 1-2 liter søvand i døgnet. Vandremuslingen udkonkurrerer andre plante- og dyrearter i søen, og giver ikke plads til et varieret dyre- og planteliv.

Fårupgård
Hovedgårdens historie kan føres tilbage til 1400-tallet. Efter århundreders skiftende ejere og slægter endte hovedgårdsjorden i 1911 som 26 husmandsbrug. Hovedgården er i dag ramme om Fårupgård Ungecenter – et sted med tilbud til unge med særlige behov.

På vej rundt om Fårup Sø.

Musvåger svæver tit elegant over ådalen.

PÅ TUR

Fårup Sø

Jelling Skov og Rugballe Mose

Der er flere steder hjælp til at komme tørskoet rundt.

Bådebro og det gamle vikingeskib ved Fårup Sø.

Grejs Ådal ved Skovdallund. Foto: Westy Esbensen.

Vandpragtnymfen er almindelig langs åen.

Engblomme vokser enkelte steder i Grejs Ådal.

Udsigt til Grejs Ådal. Foto: Mads Fjeldsø

Der er grævlinge- og rævegrave i området. Foto: Westy Esbensen. (Taget med overvågningskamera).

Ture i området

Der er offentlig adgang til den østlige ende af Fårup Sø. Her er en kiosk, der udlejer vandcykler og robåde. Det er ikke tilladt at sætte din egen båd i søen, medmindre du har fået tilladelse til det. Her er også parkeringspladser med toilet, borde og bænke.

På nordsiden af Fårup Sø, fører en sti ud til en bro og en udsigtsplatform i søen. Her er fred og idyl – et rigtigt godt sted at nyde sin medbragte mapakke. Midt i Jelling Skov ligger friluftsgården Abrahamsens gård med parkering, borde/bænke, toilet og åbent madpakkested.

Hærvejsvandreruten og den regionale cykelrute nr. 34 krydser ådalen ved østenden af Fårup Sø. Nord for søen løber Hærvejscykelruten.

Velkommen i vores natur – vis venligst hensyn

Vandrestierne ved Fårup Sø går flere steder over privat jord, så vi beder dig venligst huske reglerne for færdsel på private arealer:

- Følg pilene og bliv på stier og veje.
- Cykling er nogle steder ikke tilladt – respektér skiltene.
- I private skove er færdsel tilladt fra kl. 06:00 til solnedgang.
- Hunde skal altid føres i snor.
- Efterlad ikke affald i naturen.

1 Jellingstien

Ikke afmærket tur på 1,8 km leder fra Jelling by til naturområdet.

2 Fårup Sø

Gul rundtur er på ca. 7,7 km. Den gule sti i søens vestlige ende er anlagt i 2007 – her er indgået frivillige aftaler med lodsejerne.

På turen kommer du forbi flotte udsigtspunkter og smukke naturområder. Stien er ubefæstet på flere stræk og er derfor kun for vandrere. I våde perioder skal du have solidt fodtøj på, evt. gummi-støvler. Det er ikke tilladt at cykle på denne rute. Du kan gå hele vejen rundt om Fårup Sø ved at følge Fårupvej tilbage til campingpladsen og rød rute nord for søen tilbage til start.

3 Fårupgård og Fårup Sø

Rød rute på ca. 5 km. Start ved østenden af Fårup Sø. Flere steder åbner landskabet for udsigt over søen, og her kan du tit se toppet lappedykker og gravand.

4 Rugballe Mose

Rød rute på ca. 3,5 km tur rundt i området hvor Grejs Å er genslynget. En trampesti fører ud over engene, og går gennem folde med får og kreaturer. Turen går forbi skovbryn, mose, eng og mange fine udsigter over ådalen. Her kan du høre nattergal og græshoppesanger i forsommeren. Undervejs passerer du nogle af de gamle kildekalkgrave.

Der er enkelte passager med våd bund, så gode støvler er derfor nødvendige på denne tur, hvis du vil undgå våde sokker.

5 Jelling Skov

Gul rute på 3 km tur langs åløb og dalslugter. Stien går gennem bøgehøjsskov og følger den snoede og rislende Møllebæk.

6 Jelling Skov – Hestedamshoved

Den blå rute er en 4 km rundtur i kuperet terræn. Ved Hestedamshoved er en stejl stigning.

7 Fårup Sø/Hopballe Mølle

20 km cykelrundtur i det bakkede landskab omkring Fårup Sø og Grejs Ådal (ikke afmærket).

Vær opmærksom på, at alle stierne er svære at forcere for barnevogne og for gangbesværede.

Find oplevelserne undervejs på din mobil

1 Slå GPS til på mobilen

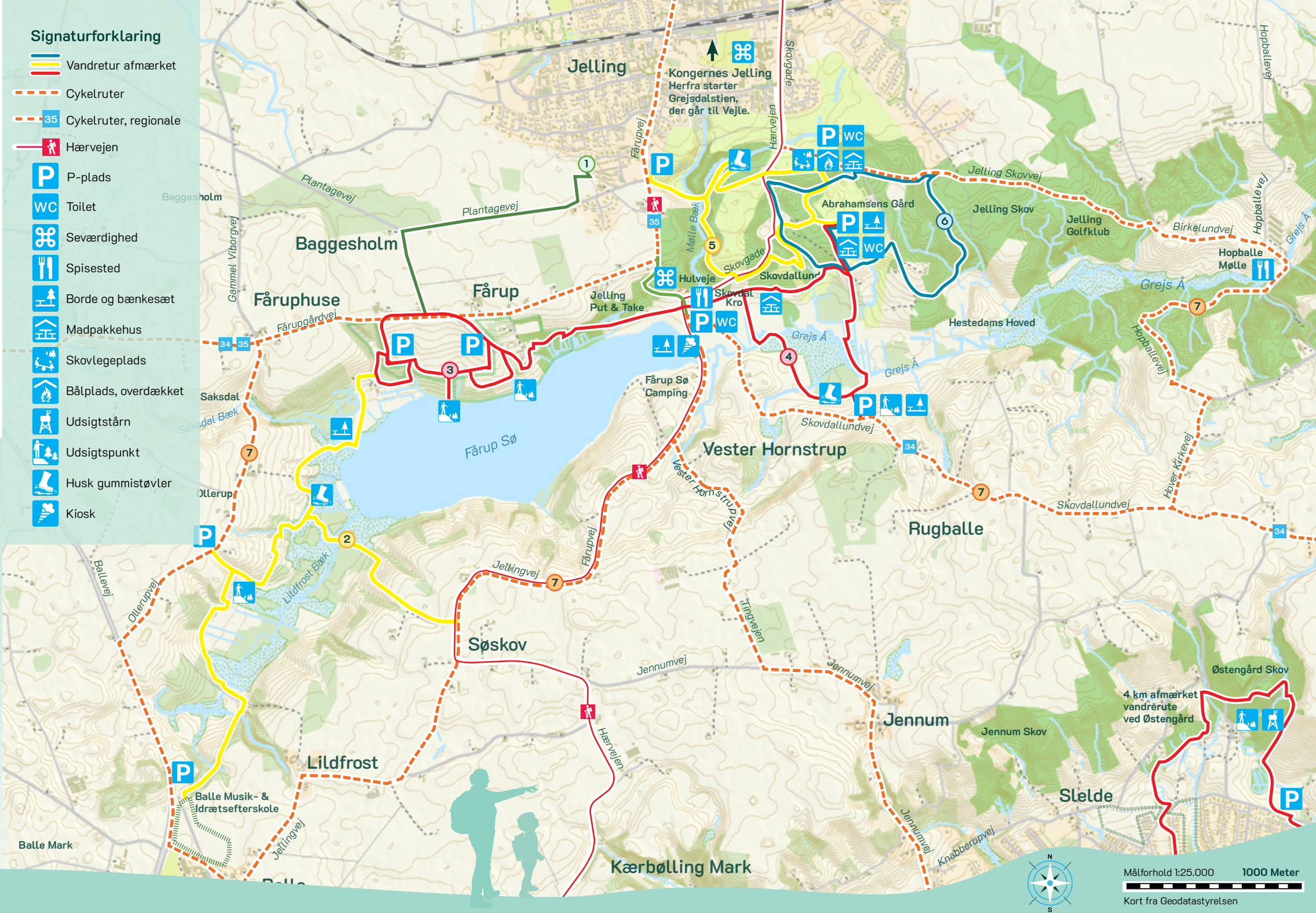
2 Scan QR-koden. Så lander du på hjemmesiden: <https://udeliv.vejle.dk/>

3 Vælg den rute du vil vandre. Find P-pladser, toiletter og seværdigheder i nærheden.

OBS: Klik på dette lille navigationsikon øverst til venstre på skærmen, og følg ruten, mens du vander.

Signaturforklaring

- Vandretur afmærket
- Cykelruter
- 35 Cykelruter, regionale
- Hærvejen
- P P-plads
- WC Toilet
- Seværdighed
- Spisested
- Borde og bænkesæt
- Madpakkehus
- Skovlegeplads
- Bålplads, overdækket
- Udsigtstårn
- Udsigtspunkt
- Husk gummi-støvler
- Kiosk

Fårup Sø og Grejs Ådal

Grejs Ådal strækker sig fra Fårup Sø i vest til Vejle i øst. Ved Grejs slår ådalen et 90-graders sving og løber direkte mod syd. På denne sidste del af strækningen hedder ådalen også Grejsdalen. Grejs Å leder vandet fra Fårup Sø og opland ud til Vejle Fjord.

Første del af Grejs Ådal er en tunneldal skabt af smelte-vandets langsomme erosion under gletsjeren. Grejsdalen er i modsætning hertil skabt på få dage, da der opstod dæmningsbrud på en stor issø, hvor kolossale vandmængder

eroderede sig dybt ned i landskabet og skabte dalen. Med en dybde på op til 11 m er Fårup Sø en af egnens dybeste søer.

Grejs Å er, på det nedre løb mod Vejle, et af de reneste vandløb i landet og kan med et fald på 50 m i løbet af sine 22 km nærmest kaldes en bjergbæk.

15 vandmøller har i tidens løb udnyttet åens kraftige strøm, især på åens nederste 6 km, hvor faldet er på hele 25 m. I dag er kun Hopballe Mølle tilbage.

Inspiration til udelivet

Scan QR-koden og find alle andre spændende naturoplevelser og faciliteter i Vejle kommune.

Giv et praj

Vi arbejder løbende med vedligeholdelse af stier og frilufts-faciliteter.

Udgivet af Vejle Kommune i 2022